

РЕЦЕНЗІЙ

УДК 394(=135.1)

Олександр КОЖОЛЯНКО

ЛЕГЕНДИ І ОБРЯДИ ПОЧАТКУ БЕРЕЗНЯ У РУМУНІВ

У рецензії проаналізовано книгу Н.Голант «Березнева стара жінка і березнева нитка. Легенди і обряди початку березня у румунів» (СПб., 2013). Висвітлено матеріал про березневі легенди у фольклорі, літературі, а також про березневу нитку та її ритуально-міфологічний зміст.

Ключові слова: березень, баба, фольклор, література, міф, ритуал, ворожіння, заборони.

Александр КОЖОЛЯНКО

ЛЕГЕНДЫ И ОБРЯДЫ НАЧАЛА МАРТА У РУМЫН

В рецензии проанализировано книгу Н.Голант «Мартовская старуха и мартовская нить. Легенды и обряды начала марта у румын» (СПб., 2013). Освещен материал о мартовских легендах в фольклоре, литературе, а также о мартовской нити и ее ритуально-мифологическое содержание.

Ключевые слова: март, баба, фольклор, литература, миф, ритуал, гадания, запреты.

Alexandr KOJOLIANKO

LEGENDS AND CEREMONIES EARLY MARCH FROM ROMANIA

In the review the book review N.Golant "The March old woman and the March thread. Legends and rituals early March Romanians" (St. Petersburg, 2013). Analyzed material on March legends in folklore, literature and material about the March thread and its ritual and mythological content.

In a peer-reviewed monograph examines one aspect of the Romanian calendar ritualism - custom and folklore texts related to early March , and an analysis of cultural phenomena - the legend of the March - old wife and grandmother used to wear the March thread. Investigated one of the manifestations of the Romanian calendar ritualism and made comparisons with similar phenomena of culture of other nations (Ukrainian , Bulgarian , etc. .).

In particular , the author raises and answers questions about the spread of ideas about the March Babu in the Carpathian- Balkan region , Western Europe and the Middle East.

The analysis of the book "Holidays in the Romanians' SF Marian - one of the founders of the Romanian ethnography. SF Marian options lists the legend of Dokie, says materials collected in Bukovina.

Attempt to clarify and describe certain days related to a March legend, different people, and divination of the weather, customs and prohibitions that exist at the beginning of March. For a better understanding of the issues under consideration

by the author made an explanation on pastoral and agricultural magic of the Latins. Highlights also issues various prohibitions relating to spinning, magic practices aimed at attracting health and beauty.

Chapter in the book devoted to the March thread code as subject in religious and mythological practice. We consider the nomination of the March thread, options and color symbolism. N.Holant shows wear during the March thread, its functional significance, especially the existence of the March of threads in a modern urban environment.

Keywords: *March, woman, folklore, literature, myth, ritual, divination, bans.*

У 2013 р. побачила світ монографія Н.Голант «Березнева стара жінка і березнева нитка. Легенди і обряди початку березня у румунів» (284 с.) [2], рекомендована до друку Музеєм антропології та етнографії ім. Петра Великого (Кунсткамера) (Росія).

У монографії досліджується один з аспектів румунської календарної обрядовості – звичай і фольклорні тексти, пов’язані з початком березня, а також робиться аналіз цих явищ культури – легенди про березневу стару жінку-бабу і звичай носіння березневих ниток. Досліджено один із проявів румунської календарної обрядовості та робляться порівняння з аналогічними явищами культури інших народів (українців, болгар та ін.).

Зокрема, автор ставить і вирішує питання про поширення уявлень про березневу бабу у Карпато-Балканському регіоні, Західній Європі та на Близькому Сході.

У першому розділі «Березнева легенда у фольклорі і літературі» детально розповідається про отару овець старої жінки-баби, шлях, який проходить її отара, одяг персонажів, погода на початку березня, прядки старої жінки та березневу нитку, її флейту та ін.

У монографії показано зв’язок легенди з днями місяця та символіку смерті березневої старої жінки у румунській літературі. Відповідно, зроблено аналіз поем буковинських румунських літераторів Г.Асакі «Докія і Троян» [1, 685] та М.Емінеску [3] «Повість про Докію і Парків» [4].

Здійснено аналіз книги «Свята у румунів» С.Ф. Маріана – одного із засновників румунської етнографії. С.Ф. Маріан перераховує варіанти легенди про Докію, згадує матеріали, зібрани на Буковині, згідно з якими Докія була дочкою знаменитого імператора, була красивою і розумною дівчиною. Багато царських синів хотіли взяти її за дружину, але батько Докії усім відмовляв. Проте після того, як він зазнав поразки у війні, завойовник-імператор вирішив примусити її до шлюбу. Щоб урятуватись, Докія, одівши у 12 кожухів, пішла у гори з отарою овець. Легенда розповідає, що Докія за погодою знімала кожухи, а

коли погода погіршилась і стало холодно, то вона не попросила у Бога допомоги, через що він перетворив її у скалу [6, 281]. Така скала «Баба Докія» існує й тепер біля с. Усть-Путила на Буковинській Гуцульщині [5, 183-185].

Автор книги дає пояснення топонімів і мікротопонімів, які зустрічаються у різних місцях досліджуваного регіону.

У другому розділі монографічної роботи зроблена спроба прояснити й охарактеризувати певні дні, пов'язані з березневою легендою, у різних народів, а також ворожіння за погодою, звичаї і заборони, які існують на початку березня. Для крашого розуміння розглядуваних питань автором зроблено пояснення щодо скотарської і землеробської магії у романських народів. Висвітлюються також питання різних заборон, пов'язаних із прядінням, магічної практики, спрямованої на привернення здоров'я і краси.

Окремий розділ у монографії присвячено березневій нитці як предметному коду в релігійно-міфологічній практиці. Розглядаються номінації березневої нитки, її параметри, кольорова символіка. Н.Голант показує період носіння березневої нитки, її функціональне значення, особливості побутування березневих ниток у сучасному міському середовищі.

Наукова робота має три додатки, які суттєво доповнюють поданий у ній матеріал і які можуть служити джерельною базою для майбутніх досліджень з історії та фольклористики.

Монографія відповідає поставленим завданням і може бути добрим порадником спеціалістам-етнографам та фольклористам романських та балканських народів, історикам, музеєзнавцям, етнолінгвістам, культурологам, усім, хто цікавиться календарною обрядовістю європейських народів.

Джерела та література: 1. Asachi Gh. Opere / Gh. Asachi. – Bucureşti : Minerva, 1973. – Vol. I. 2. Голант Н.Г. Мартовская старуха и мартовская нить. Легенды и обряды начала марта у румун / Н.Г. Голант. – СПб. : МАЭ РАН, 2013. – 284 с. (Kunstkamera Petropolitana). 3. Eminescu M. Literatura populară / M. Eminescu. – Bucureşti : Minerva, 1977. 4. Eminescu M. Opere / M. Eminescu. – Bucuresti : Editura Academiei, 1963. – Vol. VI. 5. Кожолянко Г. Етнографія Буковини / Г. Кожолянко. – Т. 3. – Чернівці : Золоті літаври, 2004. 6. Marian S.Fl. Sărbătorile la romani. Studiu etnografi / S.Fl. Marian. – Bucureşti : Editura Fundației Culturale Romane, 1994. – Vol. I.